

Kader anlayışımızı gözden geçirelim

Fadime Hanım: “Kadere îmân nedir? Kader değişir mi? Biz kendi hayatımızı ne derece yönlendiriyoruz?”

KADER MUAZZAM BİR PROGRAMDIR

İmanın altı esasından birisi kadere imandır. Kadere iman, her şeyin Cenâb-ı Hakk'ın bizzat ilmiyle ve takdiriyle vücuda geldiğine inanmaktır.

Cenâb-ı Hak şöyle buyurur: “Ne yeryüzünde vaki olan, ne de sizin başınıza gelen hiçbir musîbet yoktur ki, biz onu yaratmadan evvel o, bir kitapta yazılmış olmasın! Doğrusu bu, Allah'a pek kolaydır.”¹ Bir diğer âyette ise Cenâb-ı Hak: “Hazinesi bizim katımızda olmayan hiçbir şey yoktur. Biz onu ancak belli bir kadere (ölçüye) göre indiririz”² buyurur.

Kaderi, her şeyi ve bütün kâinatı kapsayan bir muazzam program olarak telâkki etmeliyiz. Bu çerçevede biz de kaderin hükmü altındayız. Çünkü kâinatta “ahsen-i takvîm”³ makamı verilen ve en güzel biçimde yaratılan insanın programsız, plânsız ve rastgele yaratılması aslâ düşünülemez! Ancak kendi istek ve arzularımıza göre davranışlarımızı yönlendirme yetkisine sahip olduğumuzu, yani bir cüz'î irâdemizin bulunduğunu da unutmamalıyız. Bu da bizim “emânet-i kübrâ”, yani “en büyük emânet” sahibi olduğumuzu gösterir.

KADER VE CÜZ'Î İRADENİN SINIRLARI

Kaderin Cenâb-ı Hakk'ın ilmini, irâdesini ve fiilini; cüz'î irâdenin de kulun irâdesini ve fiilini ifâde ettiği cihetle İslâmiyetin ve îmanın gündemine girdiklerini beyan eden Bedüzzaman, her şeyi Cenâb-ı Hak'tan bilen mü'minin tekliften ve mes'ûliyetten kaçmamak için karşısına cüz'î irâdenin çıktığını ve ona, “Yaptıklarında mes'ûl ve mükellefsin!” dediğini; kendisinden sâdır olan iyilikler ve güzellikler karşısında da mağrur olmamak ve gurura kapılmamak için önüne kaderin çıktığını ve ona: “Haddini bil; mağrur olma! Yapan sen değilsin; bu Cenâb-ı Hakk'ın takdiridir!” dediğini kaydeder.⁴ Buna göre, iyilikler ve güzellikler Cenâb-ı Allah'tandır. Kötülükler ve çirkinlikler de nefistendir. Başka bir ifâdeyle kul iyiliklerini Cenâb-ı Hakk'ın takdirine vermeli ve şükretmeli; kötülüklerini de kendi nefsinin cüz'î istek ve arzularına vermeli ve bunun şerrinden Allah'a sığınmalıdır.

Üstad Saîd Nursî Hazretlerinin kader ve cüz'î irâdeye bu yaklaşımı, şu âyetin de tefsîri mâhiyetindedir: "Sana gelen her iyilik Allah'tandır. Sana gelen her kötülük nefsendendir."5 Yani iyilikler bizden değil, Allah'tandır! Kötülüklerin mes'ûliyeti ise kaderin değil, bizindir! Yani iyiliklerimiz Cenâb-ı Hak'ın kader çerçevesi içinde bizim için takdir buyurduğu çizgilerdendir; kötülüklerimiz ise, bizim bu çerçeveyi yırtarak, bu çizgilerden çıkarak, kendi cüz'î istek ve arzûmuz ve nefsânî iştihâlarımız peşinde içine düştüğümüz ve kendimizi pençesinden kurtaramadığımız hazlarımızdandır.

GÜNDE KIRK DEFA ALLAH'TAN YARDIM İSTİYORUZ

Öyleyse kötülüklerimiz için kaderin kabahati yoktur! İyiliklerimiz hususunda ise zaten bizim şikâyetimiz yoktur ki kadere küselim! Yani iyiliklerimiz için Allah'a şükrederiz. Kötülüklerden de kendimizi korumaya çalışırız ve Allah'ın yardım ve inayetini isteriz. Namazın her rek'âtinde okumamız vacip olan Fatiha Sûresi'nde, günde en az kırk kıyamda: "İyyâke na'büdü ve iyyâke nesta'îyn. İhdinâ's-Sırâta'l-Müstakîm."6 diyoruz. Yani Cenâb-ı Hak'tan yardım ve hidâyet istiyoruz. Bu duâ bize vahiy diliyle ifade eder ki: Kötülüklerden, seyyiâtta ve nefsimizin şer taleplerinden her an Allah'a sığınmalı; her an Allah'ın yardım ve inâyetini istemeli ve hidâyeti doğrudan Allah'tan dilemeliyiz.

KADER ANLAYIŞIMIZI YENİDEN GÖZDEN GEÇİRELİM

Dikkat ederseniz: Cenâb-ı Hak ne burada, ne de Kur'ân'ın hiçbir âyetinde kul ile Rabbi arasına bir "kader" engelini koymamıştır! Anlatılmak istenen odur ki: Kul Rabb'ine her an sığınmalı, duâ etmeli ve istemelidir. Rabb-i Rahîm de her an duâlara cevap veren⁷, icabet eden ve kabul edendir.⁸ Arada, zannedildiği gibi bir "kader" engeli yoktur! İlginç değil mi?

Şu halde sanıyorum, kader anlayışımızı yeniden gözden geçirmemize ihtiyacımız var. Saîd Nursî Hazretlerinin Kader Risalesinde kaydettiği gibi, kader geçmişe ve musîbetlere karşı ümitsizliğin ve üzüntünün ilâcı olarak kullanılabilir. Yani kul musîbetleri Cenâb-ı Hak'ın takdir ettiğine inanırsa, sabreder ve Allah'tan yardım diler. Kendisinin kusuru olup olmadığını sâlim bir akıl ile araştırır. En azından bunalım konusu yapmaz, stres içine girmez.

Özetleyelim: Hiç şüphesiz Cenâb-ı Hak kulu ile, kulunun gidişatına, duâsına, kalbine ve yönelişine göre muamele yapar. "İman edip tevbe eden ve sâlih amel işleyenlerin, Allah kötülüklerini iyiliklere değiştirir. Allah bağışlar ve merhamet eder."9 âyeti bunu ifade eder.

Demek insan hayırlı yönelişleriyle ve duâlarıyla, Allah'ın da izni ve takdiri çerçevesinde kendi hayatını ve davranışlarını yönlendirmektedir.